

Förbud mot att arbeta med barn på grund av brottmålsdom

Justitiedepartementet

2005-09-21

Dokumentbeteckning

14207/04 COPEN 133

Initiativ från Konungariket Belgien inför antagandet av rådets rambeslut om erkännande och verkställighet i Europeiska unionen av förbud till följd av fällande domar för sexualbrott mot barn.

Sammanfattning

Syftet med förslaget till rambeslut är att förbättra samarbetet mellan Europeiska unionens medlemsstater när det gäller att skydda barn mot sexuella övergrepp och i synnerhet att garantera ett effektivt genomförande av de förluster av rättigheter som är förbundna med fällande domar för denna typ av straffbart beteende.

Medlemsstaterna åläggs att i kriminalregister anteckna beslut om förbud att utöva yrkesverksamhet som innebär tillsyn av barn, om beslutet har meddelats i en brottmålsdom eller följer direkt av brottmålsdomen. Förslaget omfattar förbud endast med anledning av brott som har samband med sexuellt utnyttjande av barn eller barnpornografibrott.

När en medlemsstat lämnar utdrag ur sitt kriminalregister till en annan medlemsstat, skall också förbud enligt rambeslutet tas med. Ett förbud meddelat i en stat skall enligt huvudregeln gälla också i andra medlemsstater.

1 Förslaget

1.1 Innehåll

Artikel 1 – Syfte

I artikel 1 fastställs rambeslutets tillämpningsområde och syfte. Rambeslutet är tillämpligt på de brott som avses i artiklarna 2, 3 och 4 i rådets rambeslut 2004/68/RIF av den 22 december 2003 om bekämpande av sexuellt

utnyttjande av barn och barnpornografi (rambeslutet intaget som bilaga i prop. 2004/05:45). Dess syfte är att tillämpa principen om ömsesidigt erkännande på de förbud att utöva viss verksamhet som följer av fällande domar för dessa slags brott. Brotten enligt rambeslutet från december 2003 är, utöver barnpornografi, att tvinga ett barn till prostitution eller deltagande i pornografiska föreställningar eller att rekrytera barn eller att utnyttja barn för sådana ändamål. Vidare omfattas sexuell aktivitet med ett barn, om våld, tvång eller hot brukas, eller ersättning lämnas eller missbruk av en erkänd förtroendeställning eller av makt eller inflytande över barnet förekommer.

Artikel 1 innehåller även en klausul om skydd av de grundläggande rättigheterna som har sin förebild i rådets rambeslut 2002/584/RIF av den 13 juni 2002 om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna och rådets rambeslut 2003/577/RIF av den 22 juli 2003 om verkställighet i Europeiska unionen av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial.

Artikel 2 – Definitioner

Artikel 2 innehåller definitioner av några viktiga begrepp som avses i rambeslutet.

Med *fällande dom* avses alla lagakraftvunna avgöranden av domstolar som handlägger brottmål, varigenom en person konstateras skyldig till ett brott.

Med *kriminalregister* avses det nationella register som innehåller fällande domar. Man har tagit hänsyn till att vissa stater kan ha flera register.

Med *förbud* avses ett förbud att tillfälligt eller permanent utöva yrkesverksamhet som innebär tillsyn av barn, enligt artikel 5.3 i rådets rambeslut om bekämpande av sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi (se ovan). I definitionen tas det hänsyn till att det slags förbud som avses inte är harmoniserat på unionsnivå och således kan variera mellan medlemsstaterna. I detta rambeslut kommer förbudet att utöva viss verksamhet endast att omfattas om det direkt kan kopplas till en fällande dom i brottmål. Så är i synnerhet fallet då förbudet meddelas i brottmålet samtidigt med den fällande domen eller då förbudet automatiskt följer av lagstiftningen. Så skulle däremot inte vara fallet vid ett förbud som beslutats på grund av en administrativ myndighets fria bedömning.

Central myndighet definieras som den myndighet som medlemsstaterna utser.

Utfärdande stat definieras som den medlemsstat i vilken den fällande domen har meddelats.

Verkställande stat definieras som den medlemsstat på vars territorium den dömda personen är bosatt.

Artikel 3 – Registreringsskyldighet

I artikel 3 åläggs medlemsstaterna att föra in förbudet i sina kriminalregister. Denna skyldighet inträder både när den fällande dom som förbudet är en följd av har meddelats i den staten och när denna har underrättats om förbudet, automatiskt eller på begäran, i enlighet med tillämpliga internationella konventioner.

Artikel 4 – Informationskyldighet

I artikel 4 åläggs den stat som har meddelat förbudet att omnämna detta i det utdrag ur kriminalregistret som den översänder till en annan medlemsstat, automatiskt eller på begäran, i enlighet med tillämpliga internationella konventioner.

Det är endast medlemsstatens centrala myndighet som omfattas av denna skyldighet att omnämna förbudet.

Den centrala myndigheten är också skyldig att omnämna förbudets varaktighet i det utdrag som den översänder.

Artikel 5 – Skyldighet att göra framställningar om uppgifter

I artikel 5 förpliktigas den medlemsstat ur vars nationella kriminalregister uppgifter om en persons eventuella tidigare straff har begärts att begära uppgifter ur kriminalregistret i den stat där denna person har medborgarskap. Medborgarskapsstaten förväntas enligt artikel 22 i den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp från 1959 vara informerad om förekomsten av ett eventuellt förbud och är enligt artiklarna 3 och 4 i detta rambeslut skyldig att föra in förbudet i sitt eget kriminalregister och låta det ingå i varje utdrag som den översänder.

Skyldigheten att begära uppgifter ur medborgarskapsstatens kriminalregister finns endast om uppgifter begärs ur en medlemsstats nationella kriminalregister, t.ex. för att bevilja tillträde till ett yrke som innebär tillsyn av barn.

Artikel 6 – Erkännande och verkställighet av ett förbud

I artikel 6.1 tillämpas principen om ömsesidigt erkännande av förbud som omfattas av rambeslutet.

I punkt 2 fastställs också en tidsfrist för erkännande och verkställighet av förbudet, som är trettio dagar efter det att förbudet har kommit till den behöriga myndigheten för beslut om erkännande och verkställighet av förbudet.

Artikel 7 – Skäl att inte erkänna eller verkställa ett förbud

I artikel 7 räknas hindren för erkännande och verkställighet upp, nämligen när straffet är preskriberat enligt den verkställande statens lagstiftning, när den fällande domen har meddelats genom utevarodom eller enligt principen *ne bis in idem*. Skälen för vägran har sin förebild i rambeslutet om en europeisk arresteringsorder.

Artikel 8 – Verkställighetsförfaranden

I artikel 8.1 föreskrivs att den myndighet i den verkställande staten som är behörig att yttra sig om erkännande och verkställighet av förbudet inte skall kräva några andra formaliteter än ett svarsformulär.

I punkt 2 föreskrivs också att förbudets varaktighet, om det överstiger det maximum som föreskrivs i den verkställande statens nationella lagstiftning för samma brott, skall begränsas till detta maximum. I sådana fall är omräkning av det utländska förbudet enligt den verkställande statens lagstiftning obligatoriskt.

Artikel 9 – Överklagande

I artikel 9.1 åläggs den verkställande staten att sörja för att den berörda personen har tillgång till rättsmedel mot det beslut som den behöriga myndigheten i den verkställande staten har fattat om erkännande och verkställighet av förbud.

I punkt 2 föreskrivs emellertid att de skäl som har lett till den fällande domen och påföljden inte får bestridas genom talan som väcks inför domstol i den verkställande staten.

Artikel 10 – Senare ändringar

Syftet med artikel 10.1 är att omfatta de olika möjligheter till senare ändringar som kan inträffa i en stat som har meddelat den fällande domen och som påverkar det förbud som är förenat med denna.

I punkt 2 föreskrivs att den centrala myndigheten i den utfärdande staten skall informera den myndighet i den verkställande staten som är behörig att yttra sig om erkännande och verkställighet av förbudet om senare ändringar, så att den senare myndigheten kan anpassa de åtgärder som vidtas vid verkställigheten av förbudet i enlighet med detta.

Artikel 11 – Genomförande

Artikel 11 är en standardbestämmelse som reglerar genomförandet av rambeslutet.

Artikel 12 – Ikraftträdande

I artikel 12 klargörs att rambeslutet träder i kraft samma dag som det offentliggörs i Europeiska unionens officiella tidning.

1.2 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

I Sverige meddelas inte beslut om förbud mot arbete med tillsyn av barn, varken i samband med brottmål eller på annat sätt.

Den som erbjuds vissa typer av arbete med barn skall i stället till arbetsgivaren ge in ett utdrag ur belastningsregistret, där det framgår om personen har dömts för vissa typer av brott. Det är arbetsgivaren som bestämmer om

en anteckning i registret innebär att personen inte skall anställas, se närmare lagen (2000:873) om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg.

Sverige registrerar inte yrkesförbud i belastningsregistret. Vad som antecknas i registret framgår av lagen (1998:620) om belastningsregister och förordningen (1999:1134) om belastningsregister.

Eftersom det belgiska förslaget utgår från att samtliga medlemsstater, med tillämpning av artikel 5.3 i rambeslutet om bekämpande av sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi, har infört yrkesförbud, saknas särskilda regler om detta i rambeslutet. Införande av yrkesförbud i Sverige skulle innebära en nyhet i den svenska rättsordningen och torde kräva ändringar inom straffrätten, processrätten och arbetsrätten. Bestämmelser skulle krävas om kriterier för meddelande av förbud och verkningar av förbudet. Rättssäkerhetsfrågor skulle naturligtvis vara ett viktigt inslag, som t.ex. möjlighet att överklaga förbudet. Konsekvenserna av förbudet torde i första hand bli hinder mot tillträde till vissa yrken men också de arbetsrättsliga följderna av att en redan anställd blir föremål för ett förbud måste klargöras. Vidare skulle det krävas regler om konsekvenser av en överträdelse av förbudet för den anställda eller för arbetsgivaren. I det senare fallet behövs dessutom en ordning som säkerställer att arbetsgivaren underrättas om förbudet.

Vid ett strikt genomförande av rambeslutet krävs inte att Sverige inför nationella yrkesförbud men väl att Sverige skall erkänna och verkställa andra medlemsstaters förbud (artikel 6–10). Detta skulle innebära en nyhet i den svenska rättsordningen. Processuella bestämmelser om förfarandet vid erkännande och verkställighet krävs, liksom regler om konsekvenser vid överträdelse.

Om genomförandet av instrumentet begränsas till en registrering av andra staters förbud i det svenska kriminalregistret och expediering av informationen till andra stater (artikel 3–5) torde detta dock inte medföra några avgörande praktiska svårigheter. Det kan möjligen väcka frågor från integritetssynpunkt.

1.3 Budgetära konsekvenser

Det är i dagsläget inte möjligt att bedöma vilka budgetära konsekvenser förslaget kan få. Eventuella budgetära konsekvenser skall dock finansieras genom omprioritering inom befintlig budgetram.

2.1 Svensk ståndpunkt

Sverige ställer sig bakom syftet med förslaget, nämligen att barn skall skyddas från risken att utsättas för övergrepp.

Förslaget synes utgå ifrån att samtliga medlemsstater tillämpar förbud mot att utöva yrkesverksamhet som innebär tillsyn av barn. Så är emellertid inte fallet. Sådana förbud tillämpas t.ex. inte i Sverige. Det är därför vanskligt att ta ställning till förslaget innan en kartläggning har gjorts över medlemsstaternas tillämpning av förbud mot att arbeta med tillsyn av barn.

Erkännande och verkställighet av andra medlemsstaters yrkesförbud är en nyhet i det straffrättsliga samarbetet. Vid de inledande diskussioner som har förts i rådsarbetsgruppen har det också visat sig svårt att förstå hur konsekvenser av ett förbud i en medlemsstat skall kunna genomföras i en annan stat.

Det finns också skäl att överväga om det är lämpligt att erkänna andra medlemsstaters yrkesförbud endast i de fall där förbuden har meddelats på viss grund och i ett angivet förfarande, t.ex. som enligt förslaget endast i ett brottmålsförfarande och för viss utpekad brottslighet.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

De andra medlemsstaternas ståndpunkter är inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter är inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget till rambeslut har inte remitterats.

3 Övrigt

3.1 Fortsatt behandling av ärendet

Belgiens förslag har varit föremål för inledande diskussioner i rådsarbetsgruppen för straffrättsligt samarbete. Dessa diskussioner har hittills lett till att det skall göras en kartläggning av medlemsstaternas tillämpning av förbud mot att arbeta med tillsyn av barn.

3.2 Rättslig grund och beslutsförfarande

2005/06:FPM4

Fördraget om Europeiska unionen, särskilt artikel 31.1 a och 34.2 b. Antagande av rambeslutet kräver enhällighet.

3.3 Fackuttryck/termer
